

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સેન્ટ્રલ કોલ ફીલ્ડ્સ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

ઝારખંડ રાજ્ય અને અન્ય

સપ્ટેમ્બર ૧, ૨૦૦૫

[સી. કે. ઠાકર અને પી. કે. બાલાસુબ્રમણ્યમ, ન્યાયમુર્તીઓ]

બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪

– કલમ ૬૦ – રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોલસા ધરાવતા ખાણકામ વિસ્તારોમાં જમીન ભાડાની ચુકવણી માટે કોલસાના ખાણકામમાં સંકળાયેલી સરકારી કંપનીને નિર્દેશ – અરજી કે ભાડાની વસૂલાત ટકાઉ નથી – રિટ પિટિશન, બરતરફી, અપીલ દાખલ કરવાના વૈકલ્પિક ઉપાયોના આધારે – એલ. પી. એ. એ આ આધાર પર કે અગાઉના નિર્ણયમાં ડિવિઝન બેન્ચે નક્કી કરેલા પ્રશ્નનો મુદ્દો – વૈકલ્પિક ઉપાયોના આધારે એલ. પી. એ. ને બરતરફ કરવો – હેલ્ડની ચોકસાઈ: ભાડાની ચુકવણીનો નિર્દેશ આપતો આદેશ કલમ ૬૦ હેઠળ અપીલને

આધિન છે - વધુ તો ૧૯૭૨ના કાયદાની કલમ ૬ અને ૭ હેઠળ, રાજ્ય સરકારને ભાડાની માંગ કરવાની સત્તા છે - તેથી, અપીલ દાખલ કરવાના વૈકલ્પિક ઉપાયને મંજૂરી આપતો આદેશ ન્યાયી ઠેરવવામાં આવે છે - વધુમાં, ડિવિઝન બેન્ચ પરના અગાઉના નિર્ણયમાં વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપલબ્ધતા અંગે ન તો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે ન તો વિચારણા કરવામાં આવી હતી - કંપનીને ૧૯૧૪ ના અધિનિયમ - કોર્કિંગ કોલસા ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ - કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ - કોલસા ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તા-સરકારી કંપની કોલસાના નિષ્કર્ષણ, વેચાણ અને વિતરણમાં સંકળાયેલી છે.ખાણકામ હેતુઓ માટે તેણે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જમીન હસ્તગત કરી હતી અને ખાણકામ વિસ્તાર પર અધિકાર મેળવ્યો હતો.રાજ્ય સરકારે અપીલકર્તાના કબજામાં બિહાર અને ઓઈસા પબ્લિક ડિમેન્ડ્સ, રિકવરી એક્ટ, ૧૯૧૪ હેઠળ કોલસા ધરાવતા ખાણકામ વિસ્તારોમાં જમીન ભાડાની ચુકવણીની માંગ કરી હતી અને પ્રમાણપત્ર અધિકારીએ ભાડાની વસૂલાત માટે અપીલકર્તા સામે કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી.કંપનીએ દલીલ કરી હતી કે કાર્યવાહી ખાણ અને ખનીજ (નિયમન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ વિરુદ્ધ હતી.કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭

અને કોલસાની ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૩; અને ૧૯૧૪નો અધિનિયમ વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતો ન હતો. પ્રમાણપત્ર અધિકારીએ કંપનીને ભાડું ચૂકવવા માટે જવાબદાર ઠેરવી હતી. અરજદારે રીટ અરજી દાખલ કરી હતી. હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયાધીશે ૧૯૧૪ના કાયદા હેઠળ વૈકલ્પિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતાના આધારે અરજીને ફગાવી દીધી હતી. અપીલકર્તાએ એલ. પી. એ. દાખલ કરીને આ આદેશને એ આધાર પર પડકાર્યો હતો કે આ મુદ્દાનો મુખ્ય મુદ્દો મેનેજિંગ ડિરેક્ટર નેશનલ કોલસા ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશનના કેસમાં ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય દ્વારા તારણ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે રાજ્ય સરકારને જમીન પરના ભાડાની માંગ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. ખંડપીઠે સિંગલ જજના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું અને એલ. પી. એ. ને બરતરફ કર્યો હતો. એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલોનો નિકાલ કરતા, અદાલતે

ઠરાવ્યુ : ૧.૧ કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭, ખાણ અને ખનીજ (નિયમન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ અને કોકિંગ કોલસાની ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ પ્રમાણપત્રની કાર્યવાહી શરૂ થઈ શકી ન

હોત. પરંતુ ૧૯૧૪ના કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા-કંપનીને ચૂકવણી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.આ આદેશ ૧૯૧૪ના કાયદાની કલમ ૬૦ હેઠળ અપીલને આધિન છે. પ્રમાણપત્ર અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનું વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે કાર્યવાહી કરતા પહેલા, પ્રતિવાદી દ્વારા બિહાર રાજ્યના મહાધિવક્તાનો અભિપ્રાય માંગવામાં આવ્યો હતો, જેમણે ૧૯૭૨ના કાયદાની કલમ ૬ અને ૭નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે રાજ્ય સરકારને અપીલકર્તા-કંપની પાસેથી ભાડાની માંગ કરવાની સત્તા છે.તેથી, એકલ ન્યાયાધીશ તેમજ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે અપીલકર્તાને અપીલ દાખલ કરવાના વૈકલ્પિક ઉપાયનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપીને અરજીઓ અને અપીલને નકારી કાઢવામાં કાયદાની ભૂલ કરી ન હતી, અને આમ, આદેશોને કોઈ નબળાઈનો સામનો કરવો પડતો નથી.[૧૧૩૩-સી, ડી, ઇ, એફ]

૧.૨ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું હતું કે બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ અપીલ સત્તામંડળની સત્તાઓ ખૂબ જ વ્યાપક છે અને અપીલકર્તા કંપની વિરુદ્ધ પ્રમાણપત્ર કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં રાજ્ય સરકાર અને અથવા તેના અધિકારીઓના અધિકારક્ષેત્ર અંગેની દલીલ સહિત તમામ દલીલો કરી શકે છે; અને રાષ્ટ્રીય કોલસા વિકાસ નિગમના કેસમાં નિર્ણયમાં વૈકલ્પિક ઉપાય

સંબંધિત દલીલ ન તો ઉઠાવવામા આવી હતી કે ન તો તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો કે ન તો તેના પર કોઈ તારણ નોંધવામાં આવ્યું હતું.તેથી, અપીલકર્તા-કંપનીને બિહાર અને ઓરિસ્સા ડિમેન્ડ્સ રિકવરી એક્ટ, ૧૯૧૪ હેઠળ અપીલ દાખલ કરીને અપીલ સત્તામંડળનો સંપર્ક કરવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી છે.[૧૧૩૩-જી, એચ; ૧૧૩૪-એ]

સિવિલ અપીલીય હકુમત :સિવિલ અપીલ નંબર ૫૪૫૧/૨૦૦૫.

એલ. પી. એ. નંબર ૪૭૩/૨૦૦૧ માં ઝારખંડ હાઈકોર્ટના ૨૫/૦૧/૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

૨૦૦૫ નો સી. એ. નંબર ૫૪૫૪ અને ૫૪૫૨.

અપીલકર્તા વતી અજીત કુમાર સિન્હા.

પ્રતિવાદીઓ માટે સુશ્રી પિંકી આનંદ, વરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ, ડી. એન. ગોબર્ધન અને અશોક માથુર.

કોર્ટનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

સી. કે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ : વિશેષ પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

વર્તમાન અપીલ રપ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૨ના રોજ ઝારખંડ હાઈકોર્ટ, રાંચી દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૨૦૦૧ ના ૪૬૨, ૪૭૨ અને ૪૭૩માં પસાર કરાયેલા સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશમાંથી ઉદ્ભવે છે. ઉપરોક્ત આદેશ દ્વારા, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અહીં અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી ઇન્ટ્રા કોર્ટ અપીલને નકારી કાઢી હતી, જેમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી.

અપીલના વર્તમાન જૂથમાં ઊભા થયેલા વિવાદોની પ્રશંસા કરવા માટે, પ્રથમ બાબત (સેન્ટ્રલ કોલ ફીલ્ડ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઝારખંડ રાજ્ય અને અન્ય) માં કેટલીક હકીકતોની નોંધ લઈ શકાય છે.

અપીલકર્તા સેન્ટ્રલ કોલ ફિલ્ડ લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'કંપની') એ કંપની અધિનિયમ ૧૯૫૬ની કલમ ૬૧૭ના અર્થમાં એક સરકારી કંપની છે, જેની નોંધાયેલ ઓફિસ દરભંગા, રાંચી ખાતે છે. તે કોલ ઇન્ડિયા લિમિટેડની પેટાકંપનીઓમાંની એક છે. કંપની હઝારીબાગ, ગિરિડીહ, પલામૂ અને રાંચી જિલ્લામાં વિવિધ કોલસાની ખાણોની માલિકી ધરાવે છે. કંપની કોલસાના

નિષ્કર્ષણ, વેચાણ અને વિતરણનો વ્યવસાય કરી રહી છે.તે કંપનીનો કેસ છે કે ખાણકામ પ્રવૃત્તિઓના હેતુ માટે તેણે કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ હેઠળ ખાણકામ હેતુઓ માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જમીન હસ્તગત કરી હતી. કંપની દ્વારા એવો પણ દાવો કરવામાં આવે છે કે તેણે કોલસાની ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ના આધારે કોલસાની ખાણ અને ખાણકામ વિસ્તાર પર અધિકારો મેળવ્યા હતા.કંપની અનુસાર, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૩ એવી જોગવાઈ કરે છે કે નિયત દિવસે, અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કોલસાની ખાણોના સંબંધમાં માલિકોના અધિકાર, માલિકી અને હિત "કેન્દ્ર સરકારને હસ્તાંતરિત કરવામાં આવશે અને તમામ બોજોથી મુક્ત રહેશે". ઉપરોક્ત જોગવાઈ તેમજ કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ ની કલમ ૧૦ને ધ્યાનમાં રાખીને, જમીન તેમજ જમીન પરના અધિકારો કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારમાં નિહિત હતા અને ત્યારબાદ રાજ્ય સરકારને જમીન પર કોઈ અધિકાર, હક અથવા હિત અથવા આવી જમીન પરના અધિકારો નહોતા અને ભાડાની વસૂલાત માટે કોઈ કાર્યવાહી કરી શકાતી ન હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા અપીલકર્તા પાસેથી કોઈ ચાર્જ વસૂલ કરી શકાતો ન હતો.સ્પષ્ટ કાનૂની સ્થિતિ હોવા છતાં, કંપનીના કબજામાં રહેલા ખાણકામ વિસ્તારો માટે જમીન ભાડાની વસૂલાત માટે અપીલકર્તા સામે પ્રમાણપત્ર કાર્યવાહી પ્રમાણપત્ર અધિકારી (ખાણ), ધનબાદ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી.આથી કંપનીએ ૧૨ જૂન, ૧૯૯૧ના રોજ વાંધા દાખલ કરીને તે

કાર્યવાહી સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે કાર્યવાહી ખાણ અને ખનીજ (નિયમન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ની કલમ ૮ અને ૮એ વિરુદ્ધ છે.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ કાયદો, ૧૯૧૪ આ કેસ પર લાગુ થશે નહીં અને તેથી કાર્યવાહીને પડતી મૂકવાની જરૂર છે.કંપનીના માન્ય વાંધાઓને અવગણીને, પ્રમાણપત્ર અધિકારી દ્વારા વચગાળાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં અપીલકર્તા-કંપનીને રૂ. ૭૮,૧૬,૭૧૨/- ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તા-કંપની અનુસાર, કેન્દ્ર સરકારનો પણ મત હતો કે રાજ્ય સરકાર પાસે એવી કોઈ સત્તા નથી જે ૧૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૯ના રોજ ભારત સરકારના ખાણ અને કોલસાના નિયામક દ્વારા મુખ્ય સચિવ, બિહાર સરકાર, પટણાને સંબોધવામાં આવેલા પત્રમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે.અપીલકર્તા-કંપનીએ જણાવ્યું હતું કે ૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૯ના રોજનો વચગાળાનો આદેશ તેના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વાંધાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના અને સુનાવણીની તક આપ્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.તેથી, એક અરજી સી.ડબલ્યુ.જે.સી. નંબર ૬૫૧/૧૯૯૯ (આર) તરીકે દાખલ કરવામાં આવી હતી.વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ૨૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૯ના આદેશ દ્વારા અરજીને મંજૂરી આપી, પ્રમાણપત્ર અધિકારીના આદેશને રદ કર્યો અને તેમને કાયદા અનુસાર યોગ્ય આદેશ પસાર કરીને કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વાંધાઓનો નિકાલ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો.જોકે, પ્રમાણપત્ર અધિકારીએ

વાંધાઓને નકારી કાઢ્યા હતા અને કંપનીને ભાડું ચૂકવવા માટે જવાબદાર ઠેરવી હતી અને તે મુજબ ૦૮ જૂન, ૨૦૦૦ના રોજ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આદેશથી વ્યથિત થઈને, અપીલકર્તાએ સી.ડબલ્યુ.જે.સી. નંબર ૨૫૩૫/૨૦૦૦ હોવાની રિટ પિટિશન પસંદ કરી હતી.વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અરજીને ફગાવી દીધી હતી અને અવલોકન કર્યું હતું કે તે વિવાદિત નથી કે પ્રમાણપત્ર અધિકારી દ્વારા આદેશ પહેલેથી જ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેની સામે અપીલકર્તા – કંપની બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ અપીલ દાખલ કરી શકે છે.કોર્ટે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે અપીલ અધિકારી અપીલ દાખલ કરવામાં વિલંબ અંગેના પ્રશ્ન પર વિચારણા કરશે, જે અપીલકર્તા-કંપનીએ હાઈકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હોવાથી થયો હતો.

કંપનીએ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરી હતી.કંપની વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપલબ્ધતાના આધારે અપીલને નકારી કાઢવામાં વિદ્વાન સિંગલ જજ યોગ્ય ન હતા, ખાસ કરીને જ્યારે આ મુદ્દો મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, નેશનલ કોલસા ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ પટના ૨૮૦ માં ખંડપીઠના નિર્ણય દ્વારા તારણ

કાઢવામાં આવ્યો હતો. અપીલને ફગાવી દેતા અને એકલ ન્યાયાધીશના આદેશને જાળવી રાખતા, ખંડપીઠે અવલોકન કર્યું હતું કે બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ની કલમ ૬૦ સૂચવે છે કે અપીલનો અધિકાર "નિરંકુશ" છે અને અપીલ મંચનો અધિકારક્ષેત્ર "પૂર્ણ અને બંધનમુક્ત" છે. અપીલકર્તા સપાટી ભાડુ અથવા લીઝ રૂપિયા ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતો કે નહીં તે અપીલ ઓથોરિટી દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે. સત્તામંડળ પ્રમાણપત્ર કાર્યવાહીની જાળવણીક્ષમતા અંગેના મૂળભૂત પ્રશ્ન પર પણ વિચાર કરી શકે છે, પરંતુ એવું ન કહી શકાય કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે વૈકલ્પિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતાના આધારે અરજીને ફગાવી દેવામાં કાયદાની ભૂલ કરી હતી. રાષ્ટ્રીય કોલસા વિકાસ નિગમમાં ખંડપીઠના નિર્ણય અંગે કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે તે કેસમાં વૈકલ્પિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતા અંગે દલીલ કરવામાં આવી ન હતી. તદ્દનુસાર, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત આદેશને પડકાર્યો છે.

અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક વિનંતી કરી હતી કે કોલસા ધરાવતા ખાણકામ વિસ્તારમાં જમીન ભાડાની ચુકવણી માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી માંગ અને આવા ભાડાની વસૂલાત માટે બળજબરીપૂર્વક પગલાં

લેવા માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવી કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ અને કોલસા ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં ટકાઉ નથી. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાષ્ટ્રીય કોલસા વિકાસ નિગમમાં ખંડપીઠના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને કે રાજ્ય સરકારને સપાટી પરના ભાડાની માંગ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી, ઉચ્ચ અદાલતે વૈકલ્પિક ઉપાયોના આધારે અરજીઓ-પત્રોની પેટન્ટ અપીલને ફગાવી દેવી જોઈતી ન હતી. કોઈ પણ સંજોગોમાં, જ્યારે અધિકારક્ષેત્રનો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલતે તેનો નિર્ણય લેવો જોઈતો હતો, કારણ કે તે કાર્યવાહીના મૂળ સુધી જશે. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કાયદા અનુસાર નિર્ણય લેવા માટે આ બાબતોને ઉચ્ચ અદાલતમાં મોકલીને વિવાદિત આદેશોને રદ કરવાની જરૂર છે.

બીજી તરફ રાજ્ય સરકાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોનું સમર્થન કર્યું હતું. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ અદાલત સમક્ષ જે મુદ્દાઓ પર દલીલ કરવામાં આવી છે તે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ વિનંતી કરવામાં આવી હતી અને ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે વૈધાનિક જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, અપીલકર્તા વૈકલ્પિક ઉપાયનો લાભ લેવા માટે બંધાયેલો છે. ખંડપીઠના અગાઉના નિર્ણય અંગે, ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય અવલોકન કર્યું હતું કે વૈકલ્પિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતા અંગેનો મુદ્દો ક્યારેય

ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. તેથી, વિવાદિત આદેશો સામે કોઈ દોષ શોધી શકાતો નથી અને અપીલ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી, અમારા મતે, અપીલ ચોક્કસ અવલોકનો કરીને નિકાલ થવાને પાત્ર છે.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે અપીલકર્તા-કંપની અનુસાર કોલસા ધરાવતા વિસ્તારો (સંપાદન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭, ખાણ અને ખનીજ (નિયમન અને વિકાસ) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ અને કોકિંગ કોલસા ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ પ્રમાણપત્ર કાર્યવાહી શરૂ થઈ શકી ન હોત.પરંતુ તેની પણ અવગણના કરી શકાતી નથી કે બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે અને અપીલકર્તા-કંપનીને ચુકવણી કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.આ આદેશ ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૬૦ હેઠળ અપીલને આધિન છે. પ્રમાણપત્ર અધિકારી દ્વારા ૧૭ નવેમ્બર, ૧૯૯૯ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશનું વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે કાર્યવાહી કરતા પહેલા પ્રતિવાદી દ્વારા બિહાર રાજ્યના મહાધિવક્તાનો અભિપ્રાય માંગવામાં આવ્યો હતો.કોકિંગ કોલસાની ખાણ (રાષ્ટ્રીયકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરતા મહાધિવક્તાએ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે રાજ્ય સરકાર અપીલકર્તા-કંપની

પાસેથી આવી રકમનો દાવો કરી શકે છે.ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૬ અને ૭નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને એવું જોવા મળ્યું હતું કે રાજ્ય સરકાર પાસે અપીલકર્તા-કંપની પાસેથી ભાડાની માંગ કરવાની સત્તા છે.ઉપરોક્ત સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું ન કહી શકાય કે વિદ્વાન સિંગલ જજ તેમજ ડિવિઝન બેન્ચે અપીલકર્તાને અપીલ દાખલ કરવાના વૈકલ્પિક ઉપાયનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપીને અરજીઓ અને અપીલને ફગાવી દેવામાં કાયદાની ભૂલ કરી હતી.તેથી, તે આદેશો કોઈ પણ નબળાઈથી પીડાતા નથી.ખંડપીઠે અવલોકન કર્યું તેમ, બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ અપીલ સત્તામંડળની સત્તાઓ ખૂબ જ વ્યાપક છે અને અપીલકર્તા કંપની વિરુદ્ધ પ્રમાણપત્ર કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં રાજ્ય સરકાર અને અથવા તેના અધિકારીઓના અધિકારક્ષેત્ર અંગેની દલીલ સહિત તમામ દલીલો કરી શકે છે.રાષ્ટ્રીય કોલસા વિકાસ નિગમના અગાઉના નિર્ણય અંગે, ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે વૈકલ્પિક ઉપાય અંગેની દલીલ ન તો ઉઠાવવામાં આવી હતી કે ન તો તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો કે ન તો તેના પર કોઈ તારણ નોંધવામાં આવ્યું હતું.ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા-કંપનીને બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ અપીલ દાખલ કરીને અપીલ અધિકારીનો સંપર્ક કરવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવે તો તે યોગ્ય રહેશે.

અપીલકર્તા-કંપનીએ આ અદાલતમાં અરજીઓ, ઇન્ટ્રા કોર્ટ અપીલ અને અરજી દાખલ કરી હોવાથી, તે ન્યાયના હિતમાં હશે અને અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે જો બિહાર અને ઓરિસ્સા જાહેર માંગણીઓ પુનઃપ્રાપ્તિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ હેઠળ અપીલ આજેથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર દાખલ કરવામાં આવે, તો અપીલ ઓથોરિટી મર્યાદા તરીકે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યા વિના તેમનું મનોરંજન કરશે. અપીલ સત્તામંડળ પક્ષકારોની સુનાવણી કરશે અને કાયદા અનુસાર અપીલોનો નિર્ણય શક્ય તેટલી ઝડપથી અપીલ દાખલ કર્યાના ત્રણ મહિનાની અંદર વિદ્વાન સિંગલ જજ, ખંડપીઠ અથવા વર્તમાન અપીલમાં અમારા દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોથી કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત થયા વિના કરશે. અમે સ્પષ્ટ કરી શકીએ છીએ કે અમે અપીલના વૈકલ્પિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતા અંગે રાજ્ય સરકારના પ્રારંભિક વાંધાને સમર્થન આપતી અપીલોનો નિકાલ કરી રહ્યા છીએ અને અમે ગુણદોષ પર એક અથવા બીજી રીતે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હોવાનું સમજી શકતા નથી અને તમામ પક્ષોની તમામ દલીલો ખુદી રાખવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. જોકે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

એન. જે.

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.